

Rozwój interkulturowej empatii

(Entwicklung einer interkulturellen Empathiefähigkeit)

Dr Lech Sałaciński

Diagnoza na wejściu:

- *świat przestał być jednoznaczny,*
- *współczesne społeczeństwa są wielokulturowe;*
- *interkulturowość jest zjawiskiem globalnym;*
- *każdy człowiek skrzętnie buduje i podkreśla to, co go odróżnia od Innych w ramach kulturowej wspólnoty;*
- *jesteśmy w stanie zawsze porozumieć się i harmonijnie współżyć z odmiennie postępującym i odczuwającym człowiekiem.*

Sposoby traktowania różnic:

- *asymilacja – konieczności przystosowania się kultur „mniejszych” do kultury dominującej;*
- *izolacja – odrębne projekty działań dla przedstawicieli poszczególnych kultur;*
- *edukacja międzykulturowa – wypracowanie nowym modeli relacji pomiędzy kulturami, rozwój w ludziach interkulturowej świadomości i empatii.*

Kultura - edukacja - szkoła

Różne podejścia w edukacji do odmienności ludzi i różnorodności kultur :

- *unifikacja;*
- *poszukiwanie tego, co wspólne – tworzenie systemu kulturowych wartości jako podstawy życia;*
- *rozwój kompetencji do negocjowania i zdolności do racjonalnej argumentacji, takiego kierowania międzyludzkim dialogiem, by wobec istniejących kulturowych różnic osiągać porozumienie w sprawie zasad życia społecznego.*

Zadanie współczesnej edukacji szkolnej:

- *promowanie wartości, które wspierają indywidualną niepowtarzalność człowieka i kulturową różnorodność,*
- *kształtowanie tożsamości osoby niejednoznacznie określonej, zdolnej do tworzenia różnic i odróżniania się,*
- *nauczenie ludzi żyć z różnicami, radzić sobie z powstającymi zawsze napięciami pomiędzy odmiennymi interesami i tożsamościami.*

Poziomy świadomości międzykulturowej

wg Roberta G. Hanvey'a

Poziom	Typ świadomości	Sposób uzyskiwania informacji	Dominująca interpretacja odmiennej kultury
I	<i>Świadomość najbardziej powierzchownych i wyraźnych cech kulturowych innego społeczeństwa</i>	<i>percepcja w trakcie podróży poprzez inne kraje i przestrzenie, percepcja literatury, szkolna wiedza</i>	<i>„aroganko europejska” interpretacja obcej kultury: „dzikie” „barbarzyńskie” „prymitywne” „nieprawdopodobne”, „egzotyczne”.</i>

Poziomy świadomości międzykulturowej

wg Roberta G. Hanvey'a

Poziom	Typ świadomości	Sposób uzyskiwania informacji	Dominująca interpretacja odmiennej kultury
II	<i>Świadomość bardziej subtelnych i znaczących cech kulturowych innego społeczeństwa</i>	<i>dysonans poznawczy i niekiedy emocjonalny-sytuacja konfliktu kulturowego</i>	<i>obca kultura jest zasadniczo odmienna od naszej: „nieprawdopodobne”, „dziwaczne”, „frustrujące”. „irracjonalne”</i>

Poziomy świadomości międzykulturowej

wg Roberta G. Hanvey'a

(bardzo wysoki poziom empatii interkulturowej – zasadniczy cel działań wychowawczych szkoły)

Poziom	Typ świadomości	Sposób uzyskiwania informacji	Dominująca interpretacja odmiennej kultury
III	<i>Świadomość istniejących różnic kulturowych.</i>	<i>analiza intelektualna źródeł i historycznych uwarunkowań</i>	<i>akceptacja odmienności kulturowej, obcą kulturę można poznać i zrozumieć: „wiarygodne”, „zastanawiające”</i>

Poziomy świadomości międzykulturowej

wg Roberta G. Hanvey'a

(najwyższy poziom empatii interkulturowej – postulowany stan)

Poziom	Typ świadomości	Sposób uzyskiwania informacji	Dominująca interpretacja odmiennej kultury
IV	<i>Świadomość genezy, znaczenia i uwarunkowań praktyk kulturowych typowych dla odmiennego społeczeństwa, świadomość form i sposobów kulturowego odczuwania ludzi żyjących w innym społeczeństwie</i>	<i>kulturowe „zanurzenie”, uczestnictwo w innej kulturze, „przeżywanie”</i>	<i>jestem jakby integralną częścią odmiennej kultury: „możliwe do subiektywnego przeżycia”,</i>

Etapy rozwoju interkulturowej empatii

Etap	Typ człowieka	Specyfika zdolności empatycznych
I	„domator” <i>funkcjonujący najsprawniej w obrębie wąskich, lokalnych społeczności</i>	<i>niezdolność do przekroczenia wzorów kulturowych potwierdzających pełnioną w lokalnej społeczności rolę i swoje partykularne doświadczenia – niski poziom empatii</i>
II	„narodowiec” <i>chcący wyjść poza lokalizm, identyfikujący się z kulturą własnego narodu</i>	<i>akceptuje wyłącznie doświadczenia typowe dla kultury narodowej, zdolność do wyobrażenia sobie siebie samego w różnorodnych rolach w obrębie tej kultury – względnie wysoki poziom empatii</i>
III	„światowiec” <i>całkowicie akceptujący odmienne doświadczenia kulturowe</i>	<i>zdolność do wyobrażenia sobie siebie samego w rolach społecznych typowych dla odmiennej kultury; zdolność uczenia się takich ról – transspekcja, czyli zdolność do funkcjonowania „we wnętrzu” odmiennej kultury, jednostka staje się „tymczasowo” członkiem tej kultury – bardzo wysoki poziom empatii</i>

Pilne zadania szkolnej edukacji:

- *kształtowanie w uczniach szacunku dla odmiennych społeczności i kultur;*
- *umożliwianie im „podróży” przez inne kultury oraz ustawiczne zachęcanie ich do poznawania odmiennych wzorów życia i tradycji;*
- *uzmysłowienie wszystkim, że podróż przez kulturowo odrębne obszary daje unikatową możliwość wzbogacenia samych siebie i przekroczenia własnych, lokalnych i narodowych doświadczeń;*
- *przekonywanie uczniów do wystrzegania się eurocentrycznego postrzegania odmiennych kultur, porzucenia prób narzucania innym społecznościom własnej „epistemologii”, oceniania odmienności kulturowej przez pryzmat własnych wartości i doświadczeń;*
- *choć trudno oczekiwać od młodych ludzi zdolności pełnego i autentycznego przeżywania odmiennej kultury, to konieczne jest jednak budowanie w nich zdolności sytuowania swojej tożsamości również w kontekście wzorów innej kultury.*

Dr Lech Sałaciński

Dziękuję bardzo za uwagę!

Vielen Dank für Ihre Aufmerksamkeit!